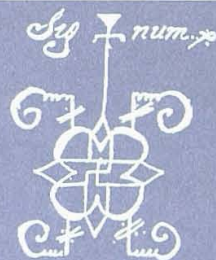

QUADERN DE
CULTURA
TRADICIONAL
I POPULAR

ANJUB

LA NOTARIA CIVIL
DE CAMBRILS (ss. XVII-XIX)

IDENTITAT, RELIGIÓ I FESTA: la Puríssima

RECULL DE CONTALLES
PER ALS MÉS MENUTS

LA FÀBRICA D'AGULLES
DE REMENDAR
DE CAMBRILS

CONSELL DE REDACCIÓ

Eva Sentís, Ester Rabasó,
Núria Ortoneda,
Jordi Moreno, Gerard Martí,
Marcel Blázquez, Manel Tarés

COL·LABORADORS

Josep M. T. Grau i Pujol
Joan Tarés Lagunas

CORRESPONDÈNCIA

Apartat de Correus 159
43850 Cambrils
Telèfon 666 072 428
630 113 501

E-mail: anjub@tinet.fut.es

AMB EL SUPORT DE

Ajuntament de Cambrils
Diputació de Tarragona

COL·LABORA

Revista Cambrils

IMPRIMEIX

Arts Gràfiques Saragossa, SL

CORRECCIÓ

Franc Prats

DIPÒSIT LEGAL

T-517/99

FOTOS DE PORTADA

Dalt. Signatura de Sebastià
Gimbernat Arboç, notari de
Cambrils.

Al centre a l'esquerra, timpà
de la porta d'entrada
principal de la parròquia de
Santa Maria de Cambrils.

A baix, agulla de remendar
feta de fusta, a Cambrils.

GRUP DE
RECERCA DE
CULTURA
TRADICIONAL
I POPULAR
DE CAMBRILS

EDITORIAL

AJUNTAMENT CAMBRILS

ARXIU MUNICIPAL

Des de la seva fundació l'any 1992, el grup de recerca de cultura i tradicional l'Anjub ha basat la seva feina en un principi inviolable per a l'entitat, la difusió de tot aquell material interessant que ha pogut aconseguir recollir.

Tot i la dificultat de poder editar publicacions pel seu cost econòmic i l'esforç personal desinteressat que molts cops suposa, poc o molt, l'entitat no ha deixat mai de treure al carrer un article, un full divulgatiu o, en l'actualitat, aquesta col·lecció de quaderns, de la qual avui teniu a les vostres mans el quart exemplar.

Des de l'Anjub pensem que la tradició oral és un tresor latent de petites històries que, lluny de ser insignificants, enriqueixen i, en definitiva, acaben conformant, com si es tractés dels grans d'una mangrana, un fruit de l'arbre central de la nostra història local.

Si els documents, els enregistraments, les fotografies i totes aquelles històries que van sorgint de remenar el llegat oral que dia a dia perviu i creix no queden fixats sobre el paper, estem deixant perdre l'oportunitat de popularitzar, precisament, la nostra cultura popular.

Per tot això, l'Anjub us obre les pàgines del seu quadern perquè conegueu allò que nosaltres hem trobat, després hem ordenat, redactat i finalment hem publicat. I si algú de vosaltres té una petita part d'aquest llegat popular, o coneix algú que en pot explicar moltes coses, que no dubti a posar-se en contacte amb nosaltres, que mentre poguem seguir publicant quaderns hi haurà un espai per als articles que parlin, no només de Cambrils, sinó que també aportin dades de caire popular i tradicional d'altres indrets i que entenem que afegeixen valor a la història de la nostra societat que té una configuració plural.

Entenem també que el folklore no té edat, és a dir, no és allò que va passar fa 40, 50 o 60 anys, sinó que s'engreixa dia a dia i tot allò que assumim com a fenomen social, a major o menor escala, entra a formar part de la cultura tradicional i popular. Si teniu articles, reportatges o treballs sobre Cambrils en l'actualitat o en el passat més recent, tenen el mateix valor que qualsevol material que ens referencii segles, períodes o èpoques més llunyanes.

ÍNDEX

PÀG.
3

**La fàbrica
d'agulles de
remendar de
Cambrils**

PÀG.
11

**Recull de
contalles
per als més
menuts**

PÀG.
6

**Identitat, religió
i festa: la
Puríssima**

PÀG.
15

**La notaria
civil de Cambrils
(ss. XVII-XIX)**

La fàbrica d'agulles de remendar de Cambrils

EVA SENTÍS / ESTER RABASÓ

D'una o altra forma, l'agulla de remendar ha estat des de sempre una eina imprescindible per adobar les xarxes malmeses pel seu ús a la mar. Un objecte tan simple però tan necessari, ja que tot i la mecanització d'altres procediments pesquers els forats s'han cosit sempre a mà i d'un a un, pel mateix pescador o gent a sou (normalment dones) segons la mida de l'art i la prosperitat de l'embarcació.

Per obtenir algun estri per remendar el pescador ha utilitzat diversos materials; un d'ells era la canya, a la qual se li donava la mida i la forma adequada per a l'acció de cosir. Una espina de peix prou dura (rajada, vaca...) també podia servir per arreglar les xarxes. Les agulles de fusta apareixen com a estris específics que permeten carregar fil i agilitzen la feina de remendar. En aquest article hem seguit el rastre a unes agulles fabricades a Cambrils: com i qui feia aquest objecte laboriós i en part artesanal, com era la fàbrica i com es comercialitzava el producte. Fins que al cap d'uns anys, i com en tantes altres ocasions, l'expansió i abaratiment que suposa el plàstic, fa replantejar el futur de la fabricació d'agulles en fusta.

Al barri marítim de Cambrils, l'any 1953, es va posar en funcionament una fàbrica d'agulles de remendar. Sembla que no era pas un petit taller, tot i tenir una producció laboriosa i, en part, ar-

tesanal i estar situada en un poble de les dimensions del Cambrils de l'època, amb poc més de 4.000 habitants. Les agulles s'elaboraven per a la seva venda a l'engròs, per a tot l'Estat i també per a ser exportades (el Marroc, França...). I és que només tenim referència d'una producció semblant a Badalona i una altra al nord d'Espanya, i les agulles de Cal Trempat eren d'igual o superior qualitat a les de les fàbriques esmentades, segons testimonis de l'època.

En Joan Llobet Orts, home negociant i viatger, va entrar en contacte amb un fabricant d'agulles de remendar de Badalona que tancava l'empresa i li va poder comprar tota la maquinària, dur-la a Cambrils i instal·lar-la en el seu negoci de

Quadre on podem veure tots els tipus d'agulles que es fabricaven amb els seus diferents tamanyos

Parts d'una agulla de remendar

1 Arboç: petit arbre o arbust, de fulles força grans, lluints, lenceolades, finalment dentades, tot l'any verdes; flors blanques, tardorals, disposades en ramells al capdamunt de les branques, i fruit, la cirera d'arbós, també tardoral i comestible. Gran Enciclopèdia Catalana, volum 3, pàg. 62. Ed. Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

dur-la a Cambrils i instal·lar-la en el seu negoci de ferreteria del carrer del Consolat de Mar. En en Fernando Garsot Grivé van trobar la persona adequada per tirar endavant el taller d'agulles. Fernando és un ebenista de 93 anys que treballava en una fusteria familiar des de ben jove, davant del port de Cambrils. En Joan Llobet li va proposar d'encarregar-se de la nova fàbrica d'agulles i als 45 anys va acceptar el repte de l'aprenentatge i perfeccionament de la tècnica d'elaboració de les agulles, tasca que va realitzar fins a la seva jubilació.

L'antic propietari de la fàbrica badalonina havia de venir a Cambrils a mostrar el funcionament de l'abundant maquinària que havia venut. Dissortadament va morir abans de poder-ho fer i, en el seu lloc, va acudir el seu nebot, que no era fuster sinó el mecànic de la fàbrica d'agulles del seu oncle. Quan en Fernando va escoltar el procediment que proposava el mecànic, va entendre que era massa complicat i caldria idear un propi sistema que facilités les tasques, tot i partir de la maquinària comprada. Actualment només hem pogut veure justament una màquina per donar un gruix determinat a la fusta, ideada per Fernando, per agilitzar el procés. La resta de màquines van ser venudes a una associació de disminuïts cap a l'any 1980, quan es va interrompre la producció a causa de la jubilació del fuster encarregat.

La fàbrica va començar a funcionar amb un parell de treballadores i Fernando d'encarregat i

Foto de l'any 1946 on veiem gent remenant a les portes de les cases a l'actual passeig Miramar

ARXIU LLUÍS DOMÍNGO

fuster. Normalment es treballava a partir de comandes provinents de tot el país, gestionades per la botiga gran de Cal Trempat, situada al carrer de Trafalgar de Tarragona. La fusta emprada per a les agulles de remendar havia de ser resistent però flexible per adaptar-se a l'acció de cosir la xarxa. També calia que no fes estelles amb facilitat. La fusta d'arboç¹ (*madroño* en castellà) té aquestes característiques i era un arbret abundant al litoral gironí, lloc d'on procedia per abastir la fàbrica de Cambrils.

A Cal Trempat es feien fins a 35 mides d'agulles, gràcies a diferents motlles i tècniques. Les mides d'agulles s'ordenaven en tres sistemes. El primer era numèric, començant pel doble zero (agulla de 10 cm i 2 mm de gruix) i fins al número 15 (de 50 cm de llarg, usada per a les malles de porteria esportiva). L'agulla numerada és l'agulla convencional, la més fabricada, i el número més demanat era el núm. 2. El segon sistema era l'alfabètic i anava de la lletra A a la I. Eren agulles més amples, usades sobretot per remendar xarxes d'embarcacions del litoral cantàbric. La lletra E era la mida més sol·licitada en les comandes. En tercer lloc, existien les agulles de dues boques, usades per armar arts² i també fabricades en 7 o 8 mides.

La fusta d'arboç l'enviaven primerament els mateixos fabricants de bobines de fil –també s'usava l'arboç per a les bobines– i venia ja bullida i seca en sarrions. La compraven a 1,25 pessetes el quilo en els anys 50, segons recorda Fernando, i per a la producció de la fàbrica de Cal Trempat se'n gastaven unes tres tones l'any. Quan aquest servidor va plegar, la fusta l'enviava un pagès comerciant, sense cap tractament previ i calia deixar-la assecar. La fusta aleshores era més resistent, però se'n perdia molta perquè venien barrejades tiges i branques petites, que tot i així s'utilitzaven per fer les agulles de 10 cm.

Com ja hem dit, l'elaboració de les agulles era quasi artesanal i innovadora per les aportacions de Fernando al sistema. Al taller no hi entrava massa gent per mantenir la privacitat del procediment ideat pel fuster. L'aspecte del taller a primer cop d'ull era probablement el d'una fusteria tecnificada, amb els troncs d'arboç amuntegats i la maquinària enfilada i en marxa. El procés començava amb la comanda d'una determinada mida d'agulla o amb la fabricació d'una mida per a l'estoc de la botiga. Així es podien fer 25.000

La maquinària es calibrava a la mida de l'agulla desitjada; aquest era el procés més laboriós i era tasca exclusiva d'en Fernando. La fabricació pròpiament dita començava adequant els troncs d'arboç a la llargada i l'amplada de la mida d'agulla amb una serra freqüent a les fusteries i era delicat sobretot aconseguir tires per fer les agulles núm. 00 i 0, aprofitant branques primes i trossos sobrers de fusta. El següent pas era donar el gruix a les tires de fusta. Això es feia amb una regruixadora, màquina repensada pel Sr. Garsot 4 o 5 anys després de la instal·lació de la maquinària original. La nova regruixadora permetia treballar la fusta per les dues cares alhora i no calia girar-la per acabar la feina.

Per donar la forma corbada a l'agulla s'utilitzava el tupí, una màquina perillosa que primerament funcionava amb un motlle arquejat, diferent per a cada mida d'agulla. Fernando va introduir uns motlles d'alumini amb un sistema de compàs que permetia amb un sol motlle, i variant la calibració, aconseguir les diferents mides d'agulles.

Amb una altra màquina es feia la ranura per després fer la boca de baix. El tall es feia a un grapat d'agulles juntes. El següent pas era fer la pua. Cada agulla, d'una a una, es passava per una màquina amb un motlle que feia les dues obertures i deixava així la punxa al mig, que calia despuntar, fregant-la amb un paper de vidre.

Per últim, a partir de la ranura ja feta, es feia la boca de baix i seguidament els acabats: llimar petits repèls, donar el galze al centre de l'agulla... Fins al núm. 3, els acabats no calia fer-los.

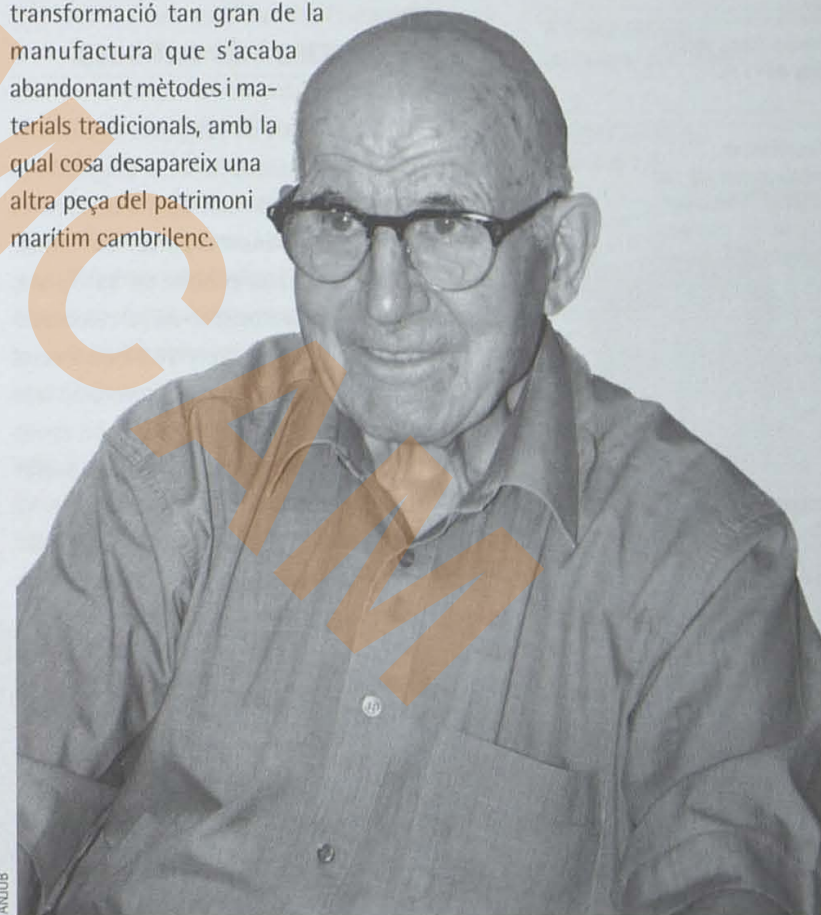
Les agulles ja llestes es posaven en un bombo de fusta on hi havia talc en pols i un tros de sabó. Les agulles quedaven fines i agradables al tacte. Els primers anys, es marcava d'una a una, el número o lletra d'agulla corresponent i s'empaquetaven, primerament en paper transparent i posteriorment en caixes. Més tard, es va optar per marcar només la primera agulla del paquet.

Set o vuit noies del poble havien treballat durant un temps a la fàbrica d'agulles, però mai hi va haver un altre encarregat. Amb l'entrada de les agulles de plàstic entre 1965 i 1970, la venda de les agulles es va anar compartint amb el nou material, tot i que al principi hi havia reticències per part dels compradors i usuaris de l'estri. Així, quan Fernando es va anar fent gran i es preveia la

seva jubilació, la manca de substitut i la incertesa del mercat va fer replantejar el futur de la fàbrica i es va tancar. La producció sobrera s'ha anat venent fins a l'actualitat.

Entre els anys 1950 i 1970 les agulles de la fàbrica de Cal Trempat de Cambrils devien ser conegudes i valorades pel sector marítim d'arreu de l'Estat. La particularitat de la fàbrica ve donada per la manca de competència, però també per l'alt nivell de qualitat assolit pel producte, aconseguit sobretot gràcies a una bona organització, gestió i interès de la persona capdavantera del procés.

Veiem en l'evolució de les agulles de remendar que igualment com passa amb objectes de recerca de l'Anjub en d'altres ocasions (nanses de pesca, vela llatina, paneres de vímet...) l'aparició del plàstic i les fibres sintètiques suposen una transformació tan gran de la manufactura que s'acaba abandonant mètodes i materials tradicionals, amb la qual cosa desapareix una altra peça del patrimoni marítim cambrilenc.

Fernando Garsot Grivé va ser l'encarregat de la fàbrica d'agulles des de l'inici fins al seu tancament

BIBLIOGRAFIA

ESPORRIN I PONS, Montserrat: *Evolució socio-econòmica de Cambrils: 1930-1981*. Edicions de l'Ajuntament de Cambrils, Cambrils, 1988.

MASCLANS, F.: *Guia per a conèixer els arbres*. Editorial Montblanc-Martin, Barcelona, 1990.

SAVALL ROM, Josep Lluís: *El vocabulari dels pescadors de Cambrils*. Edicions Rosa de Reus, Reus, 1991.

2 Art: ormeig de pesca de la barca. Consisteix en una gran bossa allargada amb dues prolongacions laterals anteriors. SAVALL, J. L. 1991, pàg. 52

Identitat, religió i festa: la Puríssima

MANEL TARÉS LAGUNAS

El dia 8 de desembre és un preludi de l'estació més freda de l'any, l'hivern. Al camp ja ha arribat la collita de l'oliva, que es realitza en les cada cop més poques hores de claror del dia. És el dia de la Puríssima, en què l'Església festeja el dogma de la Immaculada Concepció de Maria, i en què els cambrilencs de la vila homenatgen la seva patrona. Són uns dies de gresca, balls, teatre i cercaviles, el dia en què la gent estrenava la roba d'hivern i ben mudada passejava pels carrers de la vila i participava en la seva festa.

1 AMADES 1983, volum V, pàg. 861 i ss.

2 Castlania de Cambrils, s. XVII, sig top 69.1 (Arxiu Municipal de Cambrils), citat per MARISTANY 1986, pàg. 46

3 Arxiu Anjub, Entrevista a Josep Maria Crusells i Nolla (1994)

Imatge en honor a la Mare de Déu al timpà de la portalada d'entrada de la parròquia de Santa Maria de Cambrils

LES REFERÈNCIES MÉS ANTIGUES

La celebració, per part de l'Església, del dogma de la Immaculada Concepció de la Verge Maria data del segle XIX, però molt abans els comtes catalans havien ja defensat la puresa de la Mare de Déu. Així, l'any 1208 el bisbe de Barcelona, Arnau de Gurb, va autoritzar-ne la celebració de la festa, mentre que l'any 1394 un decret reial establí la celebració de la diada en tota la corona catalanoaragonesa, tot i que en molts llocs ja era una festa tradicional. La Immaculada Concepció esdevingué patrona dels gremis que treballaven amb pasta maurada¹, és a dir, d'aquells que pasten, com ara els forners, els pastissers o els fideuers, i aquest dia no pasta-va ningú.

Ignorem quan es va instituir la diada de la Immaculada com la Festa Major de Cambrils (anomenada també *la Puríssima*). Les primeres referències de la festa major són del segle XV, quan existia una mena de protocol de celebració que complien el castlà i el batlle de la vila i que deia que

"Sent los dits senyors de jurats de la dita vila de Cambrils, en temps de festes majors y altres festes principals, se aplegaven y vuy se aplègan a la plaça, devall alls porxos de dita vila, y així assistian lo Batlle y lo Carlà de dita vila, y així tots junts sen anaven ala yglésia y allí lo carlà se assentava al costat del Batlle. Y dits los officis, se tornaven a juntar tots y sen anavan als porxos aont se eren ajuntats, y de allí cadaun sen anava a sa casa. Y en temps de juglars y músichs, los dits juglars los anaven de devant als tots fins als porxos, sonant sos instruments (...) "²

Aquests costums semblen haver pervingut, amb variacions, fins abans de la Guerra Civil. Un informant³ recordava com l'Ajuntament sortia en comitiva des de la plaça cap a la parròquia de Santa Maria, per tal d'oïr missa. La missa era un dels principals actes religiosos de la diada, al matí, i la processó de la tarda n'era l'altre. Així, ja el 1682 trobem una anotació en el llibre de comptes de la vila i que fa referència a les més de deu lliures que es van gastar per a la cera durant la festa⁴. A finals del segle XVIII es gastaven unes 140 lliures anuals per a la cele-

bració de la festa de la Concepció⁵. En els llibres municipals de comptes del segle XIX consten despeses pels portants de la verge, per la cera i per pagar el capellà. L'any 1836 es van gastar 1493 rals en un predicador i la seva manutenció, en els cantors i en la cera per les festes "de la Concepción, San Agustín y Corazón de Jesús".

L'any 1838 apareix un pagament "para la cera que se consume en las fiestas y músicos de los Stos. Patronos", mentre que l'any 1853, l'organista de la parròquia, en Joan Ardèvol, rebia 589 rals com a "encargado de las fiestas celebradas á los Stos. Patronos". També, l'any 1863 apareixen 72,74 rals "para el refresco de la Fiesta Mayor". Encara més, l'any 1852 es gasten sis rals en un ruc per portar un predicador i 120 rals per al ball de valencians de Tomàs Nolla i Anton Bartra. Era habitual que el municipi nomenés una persona perquè es fes càrrec de les despeses i de l'organització de la festa; per exemple, sabem que l'any 1836 se n'encarregava en Francesc Juste, i el 1853 en Joan Ardèvol⁶.

EL PAPER DE LES SOCIETATS EN LA FESTA MAJOR

A principis del segle XX, amb l'aparició de les societats recreatives, la celebració de la Festa Major adquirí una nova tonalitat. Les sales del Centre Catòlic⁷ i de La Cadira organitzaven sessions de cinema, representacions teatrals i concerts. Ens han arribat alguns programes de fes-

tes dels anys 20, en els quals queda ben palesa l'activa participació de les societats en la celebració de la diada. Segons aquests, al migdia, abans de dinar, era habitual fer una "sessió de vermouth" amenitzada amb l'actuació d'orquestrats. Així per exemple, l'any 1923 actuaren a la Sala El Porvenir⁸ i al Cafè d'Espanya⁹ les orquestrats La Principal de Sant Sadurní d'Anoia i La Familiar de Valls.

A la tarda, després de dinar, es feia concert, i tot seguit, es projectaven pel·lícules a les sales del Centre Catòlic i de El Porvenir. De vegades també es feien actuacions de varietats (*variétés*), representacions de teatre i, al vespre, concert. El programa del Cafè Espanyol del 1925 anunciava l'actuació de La Troupe Albertini, amb ball, cant i acrobàcies. Durant els concerts, la concentració del públic era màxima. Així, en un programa de festes del 1925 s'hi assenyalava que "mentre l'orquestra Escolans executi les peces dels Concerts, es recomana atenció i no es servirà cap classe de consumició. Així mateix durant els Concerts es privarà de jugar tota classe de joc"¹⁰. D'aquesta manera, el dia de la Festa Major els actes culturals (teatre, cinema i música) omplien gran part del programa festiu i comportaven l'assistència de molts cambrilencs. Fins i tot, algunes sales oferien abonaments als seus socis per tal que poguessin assistir a tots els actes.

Amb tot, l'instant més esperat per la gent, sobretot pel jovent del poble, era sens dubte el ball, que tenia lloc cap a les deu de la nit. Venien

4 AMC, Llibre de comptes 1667-1693

5 AMC, Actes Municipals 1705-1795. Tenim constància d'aquesta dada des del 1785 fins al 1795

6 Totes aquestes dades provenen de l'AMC, Pressupostos

7 Centre Catòlic d'Obrers, creat el 1903. A l'època de la República canvia el nom pel d'Unió Agrària. Vegeu MARTÍ 1999

8 També dita La Cadira

9 També anomenat Cal Fabara i Sala Nova

10 Citat per SALCEDA 1998, pàg. 135

Processó de la Immaculada l'any 1940

Portades de diferents programes de la Festa Major de la Immaculada dels anys 70

11 Arxiu Anjub,
entrevista a Josep
Maria Crusells i Nolla
(1994)

12 Arxiu Anjub,
entrevista a Maria
Serra i Dalmau (2001)

13 SALCEDA 1998, pàg.
120

orquestrades de fora, i s'interpretaven i es ballaven les cançons típiques de cada època (per exemple el fox-trot) o els clàssics valsos i pas-dobles. El punt àlgid del ball era l'anomenat *ball del ram*, en què els xics concertaven un ball amb les xiques. Abans de començar a ballar, però, els xics regalaven a la seva parella una figureta o un petit detall que anomenaven ram. Un altre tipus de ball era el *ball del fanalet* en què cada noia portava un fanalet de paper amb una espelma a l'interior. Un cop apagats els llums, sonava un llarg vals i la darrera parella que quedava a les fosques era obsequiada. També, el *ball robat*, en què l'home demanava per ballar a una altra dona que no fos la seva parella. A més, es portava a terme la subhasta de toies, i en algunes ocasions s'obsequiava la parella que havia ballat millor.

També el Pòsit de Pescadors organitzava actes per la festa en alguna ocasió. Així, l'any 1927 el seu programa d'actes anunciava cinema, concert amb la banda local L'Armonia del Camp, i ball, tot seguit des de les cinc de la tarda.

ELS ACTES DE LA FESTA MAJOR

La Festa Major era anunciada sempre de bon matí pels grallers i, fins i tot, per coets i tronades, tal com anunciava un programa del 1923. També va ser costum encetar la festa amb unes quantes canonades, que els programes anomenen salves. Altres elements festius populars participaven en la festa, com les bandes de música o els gegants. Aquests acostumaven a sortir després de missa, que era cantada, i també hi participava el ball de bastons al Pati de l'Església.

La processó tenia lloc a la tarda i en algunes èpoques era acompanyada pels gegants i per una banda de música. Tal com recordava un informant¹¹, abans de la Guerra Civil, un grup de joves de la Congregació Mariana portaven una imatge de la Puríssima des del col·legi La Salle fins a l'església de Santa Maria, des d'on s'iniciava la processó. La processó tenia un recorregut similar a l'actual; començava al pati de l'Església de Santa Maria i baixava el carrer de les Creus per entrar al carrer de l'Hospital. D'allí a la plaça d'Espanya i carrer de Borràs. Girava pel carrer del Carde-

nal Vidal i Barraquer, prenia el carrer Major i tornava a baixar pel carrer de les Creus a partir del carrer del Forn. La processó l'encapçalaven els escolans seguits dels alumnes i germans del Col·legi La Salle que portaven la medalla de l'escola. La resta de gent seguia darrera, els homes i les dones per separat. Les nenes que estudiaven al col·legi Vedruna es barrejaven entre les dones i lluien la medalla de les Filles de Maria i una cinta blava¹². A la cua, els sacerdots i les autoritats. Durant el recorregut eren cantades diverses cançons marianes, com per exemple el *Salve Regina*.

L'any 1904 s'escaigué el cinquantè aniversari de la definició del dogma de la Immaculada Concepció de la Verge Maria. Aquest any la diada fou festejada amb més solemnitat que mai, ja que van ser inaugurats els finestrals de l'església de Santa Maria, es va beneir una nova campana¹³ i, en definitiva, s'enllestiren les obres que van configurar l'església tal com la coneixem avui en dia. Cinquanta anys més tard, el 1954, amb motiu del centenari de la definició dogmàtica de la Immaculada Concepció, foren estrenats els nous gegants de Cambrils, els actuals Pere i Camí.

Diferents imatges de la dècada dels 70 on veiem com elements festius populars participaven en la Festa Major, com les bandes de música, els nanos i gegants

Imatge dels gegants Pere i Camí durant una Festa Major de la Immaculada dels anys 70

Pel que fa als balls, ja hem assenyalat que aquests eren organitzats majoritàriament per les societats del poble. Amb tot, abans que aquestes existissin és lògic pensar que també es fes ball durant la Festa Major. De fet ja es tenen referències a balls populars a la nostra vila l'any 1682, quan l'organitzaven els fadrins del poble¹⁴, i més tard, el 1771, quan en una visita pastoral el prelat corresponent féu notar que "havemos entendido con dolor que en algunas festividades se hacen Bayles públicos en la Plaza de esta vila" i censurava la desimboltura dels balladors¹⁵. Pocs anys després, el 1791, es tornava a censurar "lo ball que diu ball de Cambrils" que es feia de nit¹⁶; tanmateix desconeixem a quin ball fa referència la citació.

També volem destacar un acte esportiu pioner a la nostra vila que fou organitzat durant la Festa Major del 1923. Es tractava d'un campionat de futbol entre els dos equips locals, el FC Cambrilenc (l'equip del Centre Catòlic) i el CD Mariné, i l'Ajuntament va obsequiar el guanyador amb una copa.

Finalment, pel que fa a la cuina típica de la Festa Major, aquesta estava inclosa en el règim hivernal i consistia sobretot en sopa amb brosa i conill amb caragols, i abans encara, en fideus amb arròs¹⁷.

EL SEGON DIA DE FESTA: EL SAGRAT COR

La Festa Major de Cambrils comptava amb una segona diada, la del dia 9 de desembre. Avui dia, però, aquesta festivitat ha quedat parcialment oblidada, almenys des de finals dels anys setanta. Sembla ser, segons l'historiador Narcís Feliu de la Peña¹⁸, que la festa del Sagrat Cor neix d'una troballa que feren els pares agustins del convent de la Mare de Déu de Gràcia el gener de l'any 1615, quan realitzaven obres a l'edifici. En el decurs d'aquestes fou trobada l'escriptura de consagració de l'església de Gràcia del 1365, així com uns corporals que guardaven una hòstia blanca, la qual s'havia mantingut inalterable malgrat el pas dels anys. Aquest fet fou interpretat com a miraculós i els pares agustins demanaren a l'arquebisbe de Tarragona que autèntiqués la trobada. Aleshores, s'establí a l'església de Gràcia l'oració de les quaranta hores, una oració diürna

del Santíssim Sagrament, que prengué peu a la vila de Cambrils i fou l'inici del segon dia de Festa Major, una diada eminentment religiosa.

Ja al segle xx, en aquest dia tenia lloc una missa al matí i a la tarda se celebrava la processó en què es portava el Santíssim. Hi ha qui diu que aquesta processó era més solemne que la que se celebrava per la diada de la Puríssima, el dia anterior¹⁹. Durant el primer terç del segle, les societats cambrilenques aprofitaven la egona jornada festiva per tal d'oferir nous actes: cinema, teatre, varietats i concert. Sobretot aquest dia s'acostumava a fer representacions teatrals, que a vegades eren repeticions e les del dia anterior. El programa de festes el 1923 anunciava per a les deu de la nit le següents obres: el drama *Tosca* al Cafè d'Espanya, el duet Beut-Miralles a la Societat El Porvenir, i el drama *Pere Nolasc* seguit de la sarsuela *Trapacerías* al Centre Catòlic. L'any 1925 el Cafè d'Espanya anunciava una tarda de concert a les tres, cinema i varietats, i ball a dos quarts de deu de la nit. Mentre que el 1927, la sala del Pòsit de Pescadors anunciava un ball per a les cinc de la tarda i per a més tard la representació de l'obra *Seny i amor, amo i senyor*. Era el darrer dia i calia aprofitar-lo fins a l'últim moment.

LA FESTA MAJOR I ELS ESDEVENIMENTS HISTÒRICS

Les diferents vicissituds que ha viscut el país durant la seva història han afectat en diverses ocasions la celebració d'aquesta Festa Major. a l'any 1795, amb motiu de la Guerra Gran ontra França i el reclutament dels miquelets, s' destinaren els diners reservats per a la Festa Major a sufragar el sometent. Una nota del 4 d juliol en un llibre de comptes de l'Ajuntament d'aquella època diu: "... ab inclusió de 120 lliuras que lo Ajuntament ab consentiment de la major part dels Individuos caps de familia de la mateixa aplicaren per los gastos del mateix sometent en lloch de la Festivitat de la Purissima Concepció de la cantitat ab que está dotada aquella festa"²⁰.

També fou especial la Festa Major del 1875, en la qual hi van participar solemnement les autoritats civils, militars i religioses per tal de celebrar la fi de la tercera guerra carlina²¹. Anys més tard, esdevinguda la Segona República el

14 "Item se li fa bo que a-pagat als fadrins que feren lo ball lo dia de la Concepció de l'any 1682 dues lliures y vuit sous " AMC, Llibre de Comptes 1667-1693

15 SALCEDA 1998, pàg. 313

16 SALCEDA 1998, pàg. 314

17 BERTRAN 1992, pàg. 99

18 "Ya se hallava fundado el Convento de Agustinos de Cambrils, Titular Nuestra Señora de Gracia, pues á 22. de Enero deste año (1615) quitando una grande piedra del Altar Mayor, se hallò una escritura del año 1365 que dava fe de la Consagración de aquella Iglesia; y entre otras Reliquias hallaron unos Corporales nuevos, y blancos con la Ostia dentro, aviendo passado muchos centenares de años; para que se manifestasse la Divina Maravilla, suplicaron los Religiosos al Arçobispo de Tarragona mandasse autenticarla" FELIU 1709, volum III, pàg. 234 col.2. Citat també per SALCEDA 1998, pàg. 296; SALCEDA 1998 article; ORTIGA 1991, pàg. 25

19 ARXIU ANJUB, entrevista a Maria Serra Dalmau (2001)

20 Llibre de notes de la vila de Cambrils, pàg. 152 (Arxiu Municipal de Cambrils)

21 BERTRAN 1987, pàg. 74

22 Actes municipals,
1 desembre 1931
(AMC). Citat per
BERTRAN 1989, pàg.
63

23 ARXIU ANJUB,
entrevista a Maria
Serra Dalmau (2001)

24 L'ANJUB, Viu les
festes

1931, les societats Unió Republicana i Treballadors de la Terra presentaren dues instàncies al Governador Civil de la província per tal de demanar la no autorització de la processó del dia 8 de desembre. L'Ajuntament va preferir mantenir-se al marge de la qüestió, tot entenent que no era competència seva decidir si havia de celebrar-se o no. Tanmateix, els veïns van recollir 113 firmes per tal de demanar a l'Ajuntament l'autorització de la processó²².

La Guerra Civil de 1936 va suposar una interrupció en la celebració de les festes majors locals a tot arreu. Però just finalitzada, l'any 1939,

En l'actualitat la festivitat segueix tenint en el matí del dia 8 el moment de màxima celebració a la plaça de l'Església de Santa Maria de Cambrils

REVISTA CAMBRILS

BIBLIOGRAFIA

- AMADES, Joan: *Costumari Català*, Salvat i Edicions 62, Barcelona, 1983
- L'Anjub: *Viu les festes*, Full de divulgació de cultura popular tradicional i popular de Cambrils, núm. 5, Cambrils, 1995
- BERTRAN, Josep: *El Sexenni Revolucionari a la vila de Cambrils*, Cambrils, 1987
- BERTRAN, Josep: *Cambrils, dictadura i República (1923-1939)*, Cambrils, 1989
- BERTRAN, Josep: *Aspectes socio-econòmics del segle XIX i inicis del XX a Cambrils*, ed. El Mèdol, Tarragona, 1992
- FELIU DE LA PEÑA, Narcís: *Anales de Cataluña (1709)*. Edició facsimil editada a Barcelona, 1999, col·lecció Apographa Historica Cathaloniae
- MARISTANY, Carles: *Senyoria i població al Camp de Tarragona: la vila de Cambrils (segles XII-XVII)*, Edicions de l'Ajuntament de Cambrils, Cambrils, 1986
- MARTÍ, Ignasi: *El Centre Catòlic i l'Agrària (1902-1936)*, dins *Anjub*, núm.1 abril 1999
- ORTIGA, Ramon: *Història Gràfica de Cambrils*, ed. El Mèdol, Tarragona, 1991
- SALCEDA, Josep: *Quaranta anys d'estampes cambrilenques*, vol. I, ed. El Mèdol, Tarragona, 1998
- SALCEDA, Josep: *El convent dels Pares Agustins*, dins *Revista Cambrils*, núm. 328, novembre 1998, pàg. 49

ALTRES FONTS

- Arxiu Anjub. Entrevista a Josep Maria Crusells i Nolla (1994)
- Arxiu Anjub. Entrevista a Maria Serra Dalmau (2001)

la Festa Major va tornar a recuperar-se. En la processó d'aquell any van portar l'estandard de la Congregació Mariana els dos joves que l'havien custodiat durant el conflicte²³. De manera tímida es va anar recuperant la festa, amb la curiosa pèrdua de la celebració del segon dia de festa cap als anys setanta aproximadament.

En els nostres temps, el dia de la Puríssima s'en-ceta amb un cercavila pels carrers del barri antic i adjacents. Els elements que hi participen són principalment els gegants i els nanos, i els grallers. Fins fa pocs anys hi desfilava també un grup de *majorettes* (costum a partir dels anys setanta) acompanyada d'una banda de música. Els gegants són plantats a la plaça de l'Església de Santa Maria, just abans de començar la missa major²⁴, que és cantada per la Coral Verge del Camí. En finalitzar la missa comença la processó, també pel nucli antic. En aquesta hi participen els gegants, que encapçalen la comitiva, i els castellers, que porten la imatge de la Immaculada i realitzen alguns pilars durant el recorregut. A més, l'Ajuntament organitza, amb la col·laboració de diverses entitats de la vila, tot un conjunt d'actes culturals, esportius i festius durant la setmana de la Festa Major. Cal destacar les representacions teatrals, siguin de grups d'aficionats de Cambrils o siguin de companyies teatrals d'èxit barcelonines, competicions esportives, la Diada Castellera, exposicions, etc. Val a dir que la Festa Major no ha perdut els seus actes religiosos principals, la missa i la processó, a pesar de la desacralització de la diada (prova d'això és la pèrdua del dia del Sagrat Cor) però sí que ha sofert canvis patents tant en la celebració dels actes més lúdics, com en la participació del poble a la festa. Els balls s'han perdut tot i que els elements populars i festius presents en la cercavila han perdurat amb força: gegants, nanos, grallers i fins i tot castellers hi desfilen cada any. Ara bé, la societat contemporània ha dotat la celebració de nous elements que la superen. Ens referim bàsicament al fet que aquesta s'escau enmig d'un llarg període vacacional (l'anomenat pont de la Immaculada), preludi de les festes nadalenques, quan moltes persones prefereixen absentar-se de casa seva uns quants dies. Emperò, hem de ser conscients que la Festa Major és, entre d'altres consideracions, una herència que configura la nostra identitat, un llegat positiu pel qual tots els cambrilencs hem de vetllar.

Contalles per als més menuts

JORDI MORENO ROVIRA

En anteriors edicions d'aquest quadern hem anat divulgant contalles tot intentant agrupar-les sota una temàtica comuna. En el primer article els relats feien referència a la troballa de tresors i fortunes, en el segon descrivien situacions en què la picardia dels personatges a l'hora d'aconseguir menjar era la principal protagonista. Ara és el torn de les contalles clàssiques, aquelles que van dirigides als més menuts de la casa, en les quals es fan servir paraules diminutives com "noieta", "fillet", "cistellet"...

Són contalles que expliquen les mares i àvies als seus menuts una vegada darrera una altra quan els costa dormir o quan han de fer passar el temps amb algun entreteniment. Els menuts se les saben de memòria, com alguns dels contes que llegeixen, però demanen tornar-les a sentir, perquè la història explicada de viva veu dona un sentit màgic al relat i el fa més creïble, les paraules es transformen dins la seva imaginació en imatges i

llavors esdevé l'objectiu divulgador i alligador de les contalles.

Els relats que podeu llegir a continuació han estat recollits d'una mateixa informant. Cal aclarir que no es tracta d'una simple transcripció, han estat redactats respectant al màxim la seva locució original, però s'han introduït alguns retocs que els donen el ritme necessari per ser llegits de manera entenedora. Hem de ser conscients

que una persona que explica alguna cosa de viva veu té diversos recursos a favor seu com el fet de mostrar expressions amb la cara, gesticular amb les mans i els peus, simular veus de personatges... Quan arriba l'hora de deixar constància de les contalles sobre paper, no tenim aquests recursos, podríem indicar-los per escrit, però tot plegat acabaria amb un relat difícil de comprendre i poc llegible.

L'HOME DEL SAC

Sense més preàmbuls, anem a gaudir, doncs, d'algunes contalles que molts de vosaltres ja coneixereu, però que segurament voleu tornar a recordar. Qui no ha sentit a casa seva aquella amenaça de "fes bondat que sinó se t'emportarà l'home del sac". La contalla sobre l'home del sac és utilitzada per pares i avis per alligadorar fills i néts sobre les conseqüències que poden patir si confien en una persona desconeguda. Si som objectius, veiem que en aquesta història tenim un home malvat amb un sac i una noia que no creu la seva mare, queda per estudiar què en pensen els pedagogs del fet d'alligadorar els nens no creients amb la por que genera un home malvat proveït d'un sac.

Una xiqueta molt menuda volia anar a collir cireres al seu tros, però la seva mare estava molt enfeïnada i no la podia portar. La noieta, no fent raó a la seva mare, ben soleta, va agafar el camí que anava al seu tros. Un cop allí, va pujar al cirerer i va menjar tantes cireres com va voler. A l'hora de baixar, la noieta, que era molt menuda, no sabia com baixar de l'arbre i després de molts intents va començar a cridar auxili. Pel camí va anar passant gent del poble, però anaven amb pressa i no s'aturaven a ajudar-la. Fins i tot un mossèn que passava per allí li va dir: "No et puc ajudar que vaig a dir missa".

La xiqueta, cada cop més preocupada, va continuar cridant auxili fins que aparegué un captaire. Amb molta desesperació cridà "Pobre, bon pobre, em voleu baixar d'aquest cirerer", i el captaire contestà "Nena, vine que t'ajudaré. Posa un peu allí i un peu allà". Però el captaire, que no portava gaires bones intencions, mentre l'ajudava a baixar va obrir el sac i la va tancar a dins. A continuació va lligar el sac i se'l va carregar a la seva espatlla.

El captaire anava de poble en poble tot preguntant a la gent "Voleu sentir cantar el sarró?". La gent del poble encuriósida contestava que sí, i llavors tot dirigint-se al sarró li deia: "Canta sarró que sinó et fotré un cop de bastó". A la pobre i malaurada xiqueta no li tocava cap més remei que contestar i amb un filet de veu cantava la cançó:

**Malaia la cirereta,
malaia el cireró.
Si hagués cregut la mare,
no fóra dins el sarró.**

Llavors els vilatans, molt sorpresos pel fet, donaven diners a aquell captaire, i d'aquesta manera anaren passant mesos. Un dia el captaire volia anar a dinar a una taverna, però abans va trucar a una casa tot preguntant "Mestressa, me voleu guardar aquest sarró?". La dona contestà "Sí, deixeu-lo aquí a l'entrada, darrera la porta". El captaire deixà amb molt de compte el sarró a terra,

i va dir a la mestressa que tornaria més tard a recollir-lo. La noia va reconèixer que la veu de la mestressa era la de la seva padrina i ràpidament va cridar "Padrina, traieu-me del sac, catacric, catacric!".

La padrina, en sentir aquella veueta que sortia del sac, va alliberar la xiqueta i per escarmentar aquell home malvat que l'havia tingut presa, van posar gats dins del sarró. Hores després, el captaire va recollir el sarró de casa de la padrina i, sense sospitar el canvi, es va dirigir a un altre poble. L'individu va voler tornar a fer cantar el sarró, però aquest cop no va obtenir resposta i tot enrabiat va donar garrotades al sarró que portava a la seva espatlla. Els gats, en ser colpejats, van clavar les urpes sobre seu i l'home, molt espantat, va fugir del poble com un esperitat amb l'espatlla esgarrinxada i plena de sang.

Il·lustracions:
Joan Tarés Lagunas

LA PLUJA DE BUNYOLS

La contalla que ve a continuació planteja el paper d'una dona llesta davant el seu marit força sabatot. Potser intenta fer palesa aquella idea que a moltes cases qui veritablement talla el bacallà és la muller i no el marit.

En un mas vivia un matrimoni on l'home de la casa era de l'entenent, és a dir una mica curt. Un dia venint pel camí que els portava a casa seva, van trobar una bossa plena de diners. Aquests la varen recollir. La muller preocupada per aquella troballa i per les conseqüències que podrien comportar aquells diners vinguts del cel va pensar "Aquest ho xerrarà tot! Com m'ho faré per evitar-ho?".

No va trigar pas gaire a establir una estratègia i la mateixa nit, aprofitant que el seu marit dormia, va cuinar una gran quantitat de bunyols. El matí següent, abans que s'aixequés el seu home, va escampar els bunyols pel porxo del mas i llavors tot fent grans exclamacions féu aixecar el seu marit tot cridant: "Oh, mira, ha plogut bunyols, i són bons!". Passats uns dies, pel camí on feren la troballa, hi arribà una gent forastera. Aquests es van dirigir al mas i varen preguntar al matrimoni si havien trobat o sentit parlar sobre una bossa plena de diners que malauradament havien perdut

en el decurs d'un llarg viatge per aquelles contrades. La muller va dir-los que no en sabia res sobre aquella bossa, però el marit tot dient que no amb el cap li va dir a la seva dona: "Sí dona, que no te'n recordes? Aquell dia que va ploure bunyols".

La dona fent senyes als visitants va fer entendre que el seu marit no hi tocava del tot i que no li fessin cas. El marit, que no entenia aquella situació, va ser pres per boig, i aquella gent forastera va marxar sense la bossa de diners gràcies a l'audàcia d'aquella dona.

EL PATUFET

El conte del Patufet és una de les rondalles més populars de les nostres contrades i és explicada a molts països europeus amb diverses variacions i matisos. M'agradaria destacar la utilització de diminutius com "patuf", "cistellet", "barretet" i la rima d'algunes de les seves frases.

El Patufet, tots sabem que era un nen molt patuf que volia portar el dinar al seu pare. La seva mare li deia "No, que ets tan petit que no hi arribaràs!". Però el Patufet tot entossudit insistia "Que sí, que sí...". La mare finalment li donà un cistellet amb el dinar i li posà un barretet de palla.

Un cop iniciada la marxa, es va posar a ploure i per no mullar-se s'amagà sota una col. El Patufet es va adormir, i un cop va acabar de ploure els pagesos d'un mas proper van aviar els bous perquè pasturessin.

Un dels bous es va menjar la col on dormia el Patufet i d'aquesta manera es va empassar el Patufet, el cistellet i el barretet. La mare, en veure que no anava ni venia el seu filllet, es dirigí al tros on treballava el seu marit. El pare, estranyat, digué a la seva dona "Escolta, com és! No m'has portat el dinar?". La mare respongué tota esglaiada "Però si hi he enviat el Patufet!".

Els pares molt preocupats van començar a buscar el seu filllet tot seguint el camí i cridant-lo amb totes les seves forces. Un cop arribaren a la masia on pasturaven els bous cridaren "Patufet, on ets?". I de sobte sentiren un veu molt fonda que contestava "A la panxa del bou on ni neva ni plou." La veu sortia de la panxa d'un dels bous del mas i exclamaren "Pobres de naltros i com el traurem ara?". Van començar a donar ferrades d'aigua al bou, i aquest es va anar inflant, inflant, fins que es va fer un pet i vet aquí que el Patufet, el barretet i el cistellet, esclafats a la paret.

Tal com hem vist a la contalla de l'home del sac, el dolent de la història acostuma sempre a sortir malparat, és el tòpic que el bé sempre està per sobre del mal. Aquest fet també el veurem reflectit a les tres contalles sobre lladres que vénen a continuació. La situació de partida és la mateixa, una masia on els seus amos hi tenen diners, i uns lladres que els volen sostreure, el final positiu per als masovers i negatiu per als lladres. Potser no es tracta de contes destinats als més menuts de la casa, sinó més aviat pensats per entretenir a gent més gran amb una barreja ben equilibrada de suspens i intriga. De fet, la informant d'aquestes contalles recordava que després d'una sessió d'aquests contes a la vora del foc, sempre hi havia temor de pujar sola a dormir a l'habitació amb la llum de l'espelma enmig de la foscor.

EL LLADRE SORPRÈS

Una família havia fet últimament molts diners, i poc a poc la seva situació havia millorat. Les riqueses, en aquells temps, s'amagaven a casa, i les d'aquella família eren grans. Una nit es van presentar a la masia un conegut amb la seva filla, i va demanar si podia passar la nit amb ells perquè se li havia fet tard i no volia tornar a casa seva per por a ser assaltat per algun lladre. Va arribar l'hora d'anar dormir, i la família va posar la filla de l'hoste en un llit improvisat al costat del llit de la seva filla que estava situat prop de la paret.

Ben entrada la nit, el conegut, que no portava bones intencions, va començar a buscar per les estances d'aquella masia l'amagatall de la fortuna d'aquella bona gent. Però buscava i buscava i no trobava res fins que arribà el moment de regirar l'habitació on dormien les dues nenes. La filla, que dormia al costat de la paret, mig endormiscada va sentir alguna cosa i en veure una figura fosca passejant per l'habitació va començar a cridar auxili. El conegut, agafat per sorpresa, amb un impuls inhumà matà la pobra xiqueta perquè parés de xisclar. Però aquest gest fou inútil, ja que tota la família va sentir els crits i es va aixecar a veure què passava. Quina fou la sorpresa d'aquella gent acollidora quan van veure que el conegut en realitat volia robar-los la seva fortuna. I quina fou la

sorpresa del lladre en veure que havia matat la seva pròpia filla.

La foscor de l'habitació no el va deixar veure que en realitat les dues nenes s'havien canviat de llit i que qui jeia al llit de la paret era la seva pròpia filla. El lladre i assassí va ser capturat pels homes de la família i fou lliurat a la justícia perquè fos jutjat.

L'ÀVIA LLESTA

En una masia hi vivia una família que havia fet molts diners recentment fruit de la venda de part del seu ramat. Una nit, l'àvia es va haver de quedar sola amb tots els diners amagats a la masia. Aquella mateixa nit, uns lladres van voler entrar el mas per agafar les seves fortunes pensant-se que no hi hauria ningú. L'àvia, en sentir que forçaven la porta, no s'ho va pensar dues vegades i va començar a cridar "Salvador surt-li de traïdor; Joan surt pel davant; Pere surt per darrera". Un dels lladres, en sentir cridar la vella a tanta gent, va dir: "Escolta que aquí hi són tots". D'aquesta manera l'àvia es va lliurar de ser assaltada, i els lladres van haver de marxar amb la cua entre les cames.

ELS LLADRES SOCARRIMATS

En una masia d'un poble uns lladres van voler entrar a robar per la fumera. Antigament a les fumeres s'hi col·locaven dues barres de ferro en forma de creu que barraven el pas de qualsevol qui volgués fer una visita per aquesta original entrada. La família que hi vivia, en sentir soroll dins la fumera, van encendre foc a la llar, el resultat fou bastant desagradable, ja que els dos lladres van morir cremats.

ALTRES FONTS

Arxiu Anjub. Entrevista a Maria Jornet Gibert (1994,1995)

La notaria civil de Cambrils (ss. XVII-XIX)

1 Capbreu: document o manual on hom anotava en forma abreujada i en períodes cronològics espaiats les confessions o reconeixements fets pels emfiteutes als senyors directes, per tal de conservar memòria o prova de la subsistència dels drets dominicals. Gran Enciclopèdia Catalana, Barcelona, volum 6, pàg. 204. Ed. Enciclopèdia Catalana.

JOSEP M. T. GRAU I PUJOL

La vila de Cambrils disposa d'una variada tipologia de fons documentals per a l'estudi del seu ric passat. Al mateix lloc podem consultar l'arxiu municipal i part del parroquial. A les capitals administratives, tant de la província com del partit judicial, trobem els fons notariaus. Cal distingir entre les notaries eclesiàstiques i les civils. Els manuals dels primers es troben a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona i comencen el 1281. Els notaris civils no arrenquen fins a la segona meitat del segle XVII. Els més antics i fins al 1862 són a l'Arxiu Històric de Tarragona, a partir d'aquesta data es custodien a Reus, a l'Arxiu Comarcal d'aquesta ciutat.

Per ordre cronològic els notaris laics que exerciren la seva professió a Cambrils foren: Sebastià Gimbernà (1660-1725), Llorenç Viver (1666-1670), Joan Vinyes (1682-1684), Josep Pàmies (1741-1751), Sebastià Gimbernà Arbós (1745-1774), Joan-Baptista Ferrer Porta (1751-1762), Gabriel Gimbernà Arbós (1758-1803), Antoni Gimbernà Folch (1778-1782), Miquel Bassedes Ferrer (1791-1828), Josep i Miquel Bassedes (1828), Josep Bassedes (1828-1830), Donat Guasch Bru (1796-1803), Josep Roca Marimon (1803-1828), Josep Gimbernà Lloberes (1819-1836), Joaquim Ribes (1827-1857) i Josep Vidal Gimbernà (1856-1862).

Sobresurt la nissaga dels Gimbernà, la qual va ser estudiada curosament per l'arxiver i historiador Laureà Pagarolas i Sabaté l'any 1985 (*Els Gimbernà i el Cambrils del segle XVIII*). Repassant els llibres observem que molts veïns de Mont-roig del Camp anaven a notari a Cambrils.

A més dels notaris residents a Cambrils hem d'esmentar el pas esporàdic d'altres professionals foranis que ja sigui al servei d'una institució senyorial com la Mitra de Tarragona o pel seu compte a causa de la guerra o per motius econòmics o familiars es traslladaven a la vila costanera per escripturar actes.

Dins la notaria de Tarragona, dipositada a l'Arxiu Històric d'aquesta ciutat (AHT), catalogada recentment (2000) per Isabel Companys i Farrerons, i publicada a Barcelona per la Fundació Noguera, s'hi localitzen diversos capbreus¹ cambrilencs realitzats per escriptors tarragonins, tots pertanyents a la Mesa Arquebisbal:

-Marc Lluç Asamor, capbreu de Cambrils i els Arcs 1656-1657, signatura 626.

-Joan Fleix, capbreu de Cambrils 1683-1685, signatura 207.

-Eudald Borés Mas, capbreu de Cambrils del 1714 copiat el 1744-1746, signatura 394.

-Ramon Fàbregues Rafi, capbreu de Cambrils 1761, signatura 637.

-Pau Pastor Guasc, capbreu del Sant Esperit de la capella de la Mare de Déu del Camí de Cambrils 1770, signatura 708.

-Salvi Fàbregues Rovira, capbreu de Cambrils 1805-1809, signatura 843.

Algun d'aquests notaris, com Feliu Argimon, actuarà a Cambrils de forma regular, tot i encapçalar els manuals com a notari públic de Tarragona (1660-1666).

Un fons complementari és la comptaduria d'hipoteques, dels segles XVIII i XIX, antecedent del registre de la propietat. A l'AHT hom disposa de volums individualitzats de Cambrils a partir de 1845, i conjuntament amb tot el corregiment de Tarragona, des del 1768 (tots els llibres tenen índexs alfabètics).

La font notarial és molt útil per realitzar estudis socioeconòmics o bé recerques genealògiques a base de la consulta dels testaments i capítols matrimonials, per als quals l'existència d'índexs facilita molt les coses.

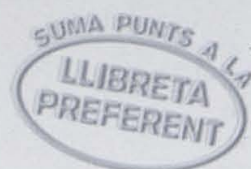
Esperem que aquesta breu nota encoratgi els investigadors a cercar noves dades sobre el passat de Cambrils.

Signatura de Sebastià
Gimbernà i Arbós

Visa Multicompra

Pagueu a terminis

en més de vint milions
d'establiments

VISA multicompra

La targeta que
es fa a mida

Informe-vos-en a qualsevol oficina de

 Caixa Tarragona